

Resilience Model based on Personality Traits with the Mediating Role of Cognitive Emotion Regulation in Women with Addicted Husbands

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Azam Karimi Haresabadi¹
Fateme Mohammadi Shir Mahaleh^{2*}
Zohreh Rafezi³
Marzieh Gholami Turan Poshti⁴
Parisa Peyvandi⁵

How to cite this article

Azam Karimi Haresabadi, Fateme Mohammadi Shir Mahaleh, Zohreh Rafezi, Marzieh Gholami Turan Poshti, Parisa Peyvandi, Resilience Model based on Personality Traits with the Mediating Role of Cognitive Emotion Regulation in Women with Addicted Husbands, *Journal of Islamic Life Style Centered on Health*. 2022;6(1):747-758.

1. Phd Student, Department of Psychology, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran.

2. Clinical Cares and Health Promotion Research Center, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran (corresponding author).

3. Department of Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

4. Department of Psychology, Shahr Babak Branch, Islamic Azad university, Shahr Babak, Iran.

5. Department of Psychology, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: fatemeh.mohammadi@kiau.ac.ir

Article History

Received: 2022/01/24

Accepted: 2022/05/01

ABSTRACT

Purpose: The purpose of this research was to explain the model of resilience based on personality traits with the mediating role of cognitive emotion regulation in women with addicted spouses in Tehran.

Materials and methods: The present research method was a correlational description. The socio-statistics of the research were women with drug addict husbands in Tehran in 1400, from which 232 people were selected as the research sample using available sampling method. In this research, tools of resilience (Connor and Davidson, 2003), personality traits (McCree and Costa, 1985) and cognitive emotional regulation (Garnefsky and Craig, 2006) were used. Amos-V8.8 software was used to analyze the data. Also, in order to analyze the research data, structural equation modeling method was used. The research findings showed that the research model has a good fit.

Findings: The results showed that the adaptive strategies of cognitive regulation of emotion positively and meaningfully affect the relationship between neuroticism, extroversion, openness, agreeableness and conscientiousness with resilience, and the non-adaptive strategies of cognitive regulation of emotion have a positive and significant effect on the relationship between neuroticism and neuroticism. Temperament, extroversion, openness, agreeableness and conscientiousness mediate with resilience in a negative and significant way in women with addicted husbands.

Conclusion: According to the results of the present study, it is necessary to plan to improve resilience in women with addicted spouses. And health professionals and therapists can help to improve resilience in women with addicted spouses through recognizing personality traits and teaching emotional regulation components, adjusting and replacing emotional adaptive strategies.

Keywords: Resilience, Cognitive Emotion Regulation, Personality Traits.

مدل تاب‌آوری بر اساس ویژگی‌های شخصیتی با نقش

میانجی تنظیم شناختی هیجان در زنان دارای همسر معنادار

اعظم کریمی حارث آبادی^۱

دانشجوی دکتری گروه روانشناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

فاطمه محمدی شیر محله^{۲*}

مرکز تحقیقات مراقبت‌های بالینی و ارتقاء سلامت، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران (نویسنده مسئول).

زهره رافضی^۳

گروه روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

مرضیه غلامی توران پشتی^۴

گروه روانشناسی، واحد شهر بابک، دانشگاه آزاد اسلامی، شهر بابک، ایران.

پریسا پیوندی^۵

گروه روانشناسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف، تبیین مدل تاب‌آوری بر اساس ویژگی‌های شخصیتی با نقش میانجی تنظیم شناختی هیجان در زنان دارای همسر معنادار شهر تهران انجام شد.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه‌آماري پژوهش زنان دارای همسر معنادار به مواد مخدر شهر تهران در سال ۱۴۰۰ بودند که از میان آن‌ها ۲۳۲ نفر با روش نمونه‌گیری در دسترس به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. در این پژوهش از ابزارهای تاب‌آوری (کانر و دیویدسون، ۲۰۰۳)، ویژگی‌های شخصیتی (مک کری و کاستا، ۱۹۸۵) و تنظیم شناختی هیجانی (گارنفسکی و کرایچ، ۲۰۰۶) استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار Amos-V8.8 استفاده گردید. همچنین به منظور تحلیل داده‌های پژوهش از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که مدل پژوهش از برازش مناسبی برخوردار است.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که راهبردهای انطباقی تنظیم شناختی هیجان رابطه بین صفت روان رنجور خوبی، برون‌گرایی، گشودگی، توافق-پذیری و وظیفه‌شناسی با تاب‌آوری را به صورت مثبت و معنادار و راهبردهای غیرانطباقی تنظیم شناختی هیجان رابطه بین صفت روان رنجور خوبی، برون‌گرایی، گشودگی، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی با تاب‌آوری را به صورت منفی و معنادار در زنان دارای همسر معنادار میانجی‌گری می‌کند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش حاضر، برنامه‌ریزی جهت بهبود تاب‌آوری در زنان دارای همسر معنادار ضروری است. و متخصصان و درمانگران حوزه سلامت می‌توانند از طریق شناخت ویژگی‌های شخصیتی و آموزش مولفه‌های تنظیم هیجانی، تعدیل و جایگزین کردن راهبردهای انطباقی هیجان به بهبود تاب‌آوری در زنان دارای همسر معنادار کمک کنند.

واژگان کلیدی: تاب‌آوری، تنظیم شناختی هیجان، ویژگی‌های شخصیتی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۱۱

*نویسنده مسئول: fatemeh.mohammadi@kiauo.ac.ir

مقدمه

سوء مصرف مواد مخدر ۱ و مسئله اعتیاد ۲ یکی از مهمترین مشکلات عصر حاضر است که گستره جهانی پیدا کرده پا از مرزهای بهداشتی، درمانی فراتر نهاده و به یک معضل روانی اجتماعی و خانوادگی تبدیل شده است. اعتیاد به مواد یک اختلال مزمن عودکننده و پیچیده و با هزینه‌های بالای اجتماعی همراه است و به انسجام و توسعه اجتماعی آسیب وارد می‌کند (۱). این اختلال نه تنها زندگی فرد را تحت شعاع قرار می‌دهد، بلکه مشکلات و ناراحتی‌های زیادی را برای خانواده و جامعه ایجاد کرده و بار زیادی را بر آنها تحمیل می‌کند. خانواده این افراد مشکلات روانی-اجتماعی مانند: افسردگی ۳، اضطراب ۴، انزوای اجتماعی ۵ و مشکلات رفتاری ۶ را تجربه می‌کنند (۲). مطالعات نشان داده‌اند که خانواده‌های معنادار تفاوت چشمگیری با خانواده‌های عادی دارند به گونه‌ای که روابط زوجین، رابطه پدر معنادار با فرزندان و روابط اجتماعی خانواده و نیز کارکردهای مختلف خانواده مختل می‌گردد (۳). فرد معنادار در طول اعتیادش از خانواده خود جدایی عاطفی پیدا کرده و به نیازهای خانواده و خصوصاً همسر خود بی‌توجه است و لذت و رضایت خود را از مواد کسب می‌کند و زنان دارای همسر معنادار علاوه بر امور خانه داری و تربیت فرزندان ناگزیر هستند مسائل مالی و سرپرستی خانواده را نیز بر عهده بگیرند.

در چنین شرایطی، زن، در نقش همسر، در امن‌ترین نهاد اجتماعی، یعنی خانواده، با آسیب‌های جدی مواجه می‌شود و در شرایطی که محیط خانه مأمون امنیت، آرامش و آسایش است در هراس و ناامنی به سر می‌برد. آسیب‌های ناشی از وابستگی فرد معنادار گاه آن قدر عمیق می‌شود که علاوه بر تحمل عوارض اعتیاد، همسر نیز در معرض ابتلا به اعتیاد قرار می‌گیرد (۴). در رویکردهای جدید پیشگیری از اعتیاد، شناسایی و ارتقای عوامل محافظت‌کننده از جمله تاب‌آوری و کاهش عوامل خطر ساز به منظور حفظ سلامت روانی از اهمیت خاصی برخوردار است (۵). تاب‌آوری یکی از مفاهیمی است که به تازگی در حوزه پیشگیری از اعتیاد و سایر

- 4 - anxiety
- 5 - social isolation
- 6 - behavioral problems

- 1 - drug abuse
- 2 - addiction
- 3 - depression

اختلالات روانی مطرح شده و می‌تواند کلید پیشگیری باشد (۶). تاب‌آوری به فرایند بویای انطباق مثبت با تجربه‌های تلخ و ناگوار گفته می‌شود (۷). همچنین، تاب‌آوری را به معنای مهارت‌ها، خصوصیات و توانمندی‌هایی تعریف می‌کنند که فرد را قادر می‌سازد با سختی‌ها، مشکلات و چالش‌ها سازگار شود (۸). به طور کلی، تاب‌آوری شامل حفظ آرامش زیر فشار، انعطاف‌پذیری در مواجهه با موانع، اجتناب از راهبردهای فرسایشی، حفظ خوش‌بینی و احساسات مثبت به هنگام دشواری‌ها و خلاص شدن از موانع درونی است. افراد تاب‌آور به طور عادی قادر به تفکر خلاق و منعطف درباره حل مسائل‌اند و درجه‌هایی از سلامت روان و استقلال را از خود نشان می‌دهند (۹). نتایج بسیاری از پژوهش‌های انجام شده از جمله کیم (۱۰) نشان دادند به واسطه تاب‌آوری تجربیات، توانایی و تفکر افراد در یک مسیر ادغام می‌شوند و تاب‌آوری بر چگونگی رویارویی با مشکلات و ناتوانی‌ها، سلامت هیجانی، جسمانی، تصمیم‌گیری و مقابله با استرس تاثیر گذارند. همچنین یافته‌های این، لین، چو، لیو و کو (۱۱) نشان داد که تحمل آشفتگی زنان دارای همسر معتاد با تاب‌آوری بالا رابطه دارد.

همچنین افراد مختلف در پاسخگویی به فشارهای روانی و شرایط خاص زندگی واکنش‌های متفاوتی دارند (۱۲). این واکنش‌های متفاوت برخاسته از ویژگی‌های متفاوت در انواع آدمی است. یکی از مدل‌هایی که در خصوص تاثیر عوامل شخصیتی مطرح است، مدل پنج عامل شخصیتی است. پژوهشگران با استفاده از این مدل نقش ویژگی‌های شخصیتی را در تاب‌آوری افراد بررسی کردند. این مدل پنج ویژگی شخصیتی، روان رنجوری ۳، برون‌گرایی ۴، گشودگی ۵ (نسبت به تجارب)، توافق‌پذیری ۶ و وظیفه‌شناس ۷ بودن را بررسی می‌کند (۱۳). نتایج پژوهش‌های و ساماها (۱۴) نشان داد زنانی که روان رنجورخوبی، گشودگی و توافق‌پذیری پایین دارند، در برابر استرس زندگی با یک فرد معتاد و هم وابستگی آسیب‌پذیرتر هستند. این وضعیت می‌تواند اثرات منفی بسیاری بر زندگی افراد هم وابسته از جمله اعتماد به نفس پایین، رضایت بین فردی پایین، افسردگی، اضطراب، خصومت، فروپاشی روانی، انگ اجتماعی، مشکلات خانوادگی (۱۵) ایجاد کند.

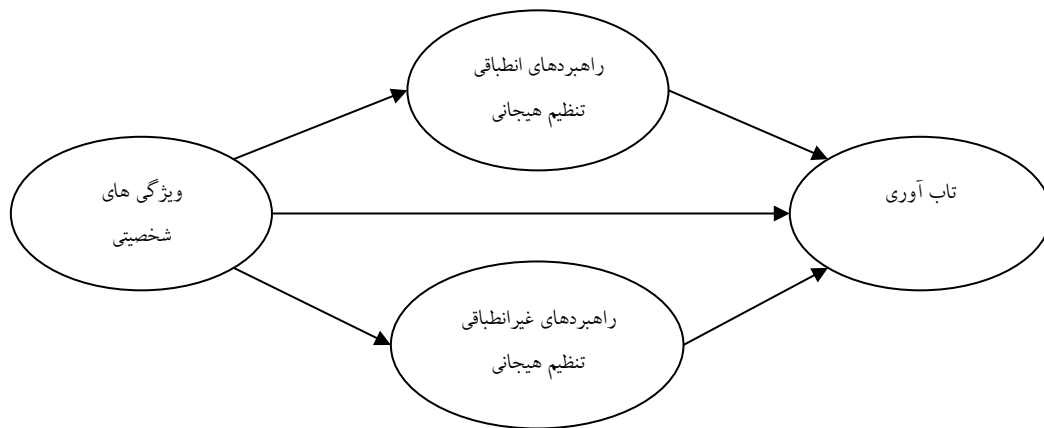
مطالعه پیشینه پژوهشی نشان می‌دهد که زنان دارای همسر معتاد به لحاظ مولفه‌های روان‌شناختی، هیجانی، زناشویی و به طور کلی تنظیم شناختی هیجان در وضعیت مطلوبی قرار ندارند. تنظیم هیجانی را می‌توان جزو مهارت‌هایی در نظر گرفت که به افراد در مدیریت بهتر هیجان‌ها کمک اساسی می‌کند. در واقع فرد می‌تواند بر این که چه هیجانی را در چه زمانی و چگونه ابراز کند تا حدی صورت زیر ارائه می‌گردد.

کنترل داشته باشد و بتواند واکنش‌های هیجانی خود را تعدیل کند. بر خورداری از مهارت‌های سازنده تنظیم هیجان همچون ارزیابی مجدد، کمک از دیگران، توسعه دیدگاه و پذیرش، به افراد کمک می‌کند که بهتر بتوانند با چالش‌های تهدید کننده بهزیستی هیجانی، مقابله کارآمد کنند. در همین رابطه پژوهش حسنی، تاج‌الدینی، قائدینا جهرمی و فرمانی شهرضا نشان داد زنان دارای همسر معتاد، برای مدیریت هیجان‌های برخاسته از موقعیت‌های تنش‌زا از راهبردهای تنظیم شناختی هیجانی نامناسبی استفاده می‌کنند که می‌تواند آن‌ها را در معرض مشکلات روان‌شناختی و آشفتگی‌های زناشویی بیشتر قرار دهد. همچنین مطالعات نشان می‌دهد که برخی از زنان دارای همسر معتاد در شناسایی، تمیز و یکپارچه کردن هیجان‌های خود و دیگران مشکل دارند. در نتیجه، به جای رفتار یا مقابله موثر، به طیف وسیعی از فرارهای ناامیدانه، مثل اعمال نکانشی یا خود ویرانگری متوسل می‌شوند (۱۶). تنظیم شناختی هیجان وجه ذاتی گرایش‌های مربوط به پاسخ‌های هیجانی است. در واقع تنظیم هیجان اعمالی است که برای تغییر یا تعدیل یک حالت هیجانی مورد استفاده قرار می‌گیرد (۱۷). پژوهش‌های دیگر نیز نشان داده است که تنظیم شناختی هیجان، سازگاری مثبت را پیش-بینی می‌کند و ارزیابی مجدد به عنوان یک راهبرد تنظیم هیجان با بهزیستی و سلامت روانی بالا، مرتبط است (۱۸). بنابراین می‌توان گفت که راهبردهای تنظیم هیجان از همبسته‌های اساسی آسیب-شناسی روانی است. افرادی که در تنظیم هیجان اختلال دارند، ممکن است بیشتر متمایل به تنظیم هیجان‌های منفی با فعالیت‌هایی باشند که با لذت آنی همراه است.

با توجه به اهمیت خانواده و نقش آن در سلامت جامعه، حساسیت جایگاه زن دارای همسر معتاد و مسائل فردی و نقش‌های آنها در مقابل همسر، فرزندان و جامعه، که از جمله مسائلی است که نیازمند توجه بسیاری است؛ تعداد معدودی از مطالعات انجام شده بر روی ارتباط میان شرایط حاکم بر خانواده، ویژگی اعضای خانواده فرد معتاد، تاثیرات طولانی مدت اعتیاد بر نگرش و رفتار همسر فرد معتاد اشاره داشتند اگر چه پژوهش‌های مختلف به تبیین عوامل نقش مختلف در تاب‌آوری زنان دارای همسر معتاد پرداخته است، همچنان نیاز به ارائه پژوهش‌های جامع است که با نگاه تعاملی بتواند عوامل مختلف (روانکاوانه، شناختی، هیجانی و رفتاری) را در کنار هم برای تبیین تاب‌آوری زنان دارای همسر معتاد بکار برد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف، ارائه مدل پیش‌بینی تاب‌آوری دارای همسر معتاد بر اساس ویژگی‌های شخصیتی با نقش میانجی تنظیم شناختی هیجان انجام شد. مدل مفهومی پژوهش به

- 5 - openness
- 6 - agreeableness
- 7 - Conscientiousness
- 8 - Hawi & Samaha

- 1 - Kim
- 2 - Yen, Lin, Chou, Liu & Ko
- 3 - neuroticism
- 4 - extraversion

شکل ۱. مدل پیشنهادی پژوهش

مواد و روش‌ها

روش پژوهش حاضر، به لحاظ روش گردآوری داده‌ها توصیفی-همبستگی از طریق مدل‌یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش را، کلیه زنان دارای همسر معتاد به مواد مخدر مراجعه کننده به مراکز مشاوره، خانه‌های بهداشت و جلسات ناراران شهر تهران بازه زمانی آبان تا بهمن ماه در سال ۱۴۰۰ تشکیل دادند. درباره حجم نمونه در پژوهش‌های مربوط به روش تحقیق همبستگی از نوع مدل معادلات ساختاری نظرات گوناگون وجود دارد ولی همه بر این موضوع توافق دارند که مدل معادلات ساختاری شبیه تحلیل عامل از فنون آماری است که با نمونه بزرگ قابل اجرا می‌باشد (۱۹). طبق نظر کلاچین، حجم نمونه معمولی در مطالعاتی که از معادلات ساختاری استفاده می‌شود حدود ۲۰۰ مورد است بنابراین حداقل نمونه پژوهش حاضر با در نظر گرفتن تعداد پارامترهای برآورد شده در مدل حداقل ۲۰۰ نفر از زنان دارای همسر معتاد بود، که با در نظر گرفتن ریزش‌های احتمالی ۲۷۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد روش نمونه‌گیری در این پژوهش در دسترس بود. در نهایت ۲۳۲ پرسشنامه به صورت کامل پاسخ داده شد. لازم به ذکر است به منظور روش گردآوری داده‌ها با توجه به شرایط بهداشتی کشور (شیوع ویروس کرونا) پژوهشگر با ارسال لینک پرسشنامه‌ها به صورت مجازی، بعد از توضیح اهداف پژوهشی، اقدام به ارسال پرسشنامه‌ها نمود و تمامی مشخصات و اطلاعات شرکت کنندگان به صورت محرمانه باقی ماند. و بر اساس ملاک‌های ورود و خروج (ملاک‌های ورود شامل: داشتن پرونده فعال خانواده آسیب پذیر (با محتوای اعتیاد به مواد مخدر شوهر) در مراکز مشاوره، خانه‌های بهداشت و زنان شرکت کننده در جلسات ناراران (دارای همسر معتاد به مواد مخدر)، تحصیلات بالاتر از مقطع ابتدایی، تکمیل فرم رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش، همسران زنان شرکت کننده در پژوهش در مرحله ترک نباشند، همسران در مرحله طلاق و جدایی نباشند و عدم اعتیاد زنان دارای همسر معتاد و معیارهای خروج شامل: ناقص یا مخدوش انجام دادن پرسشنامه، بیمار شدن و طلاق بود.

ابزارهای پژوهش:

الف) پرسشنامه تاب‌آوری کانر و دیویدسون: این پرسشنامه را کانر و دیویدسون با مرور منابع پژوهشی ۱۹۹۹-۱۹۷۹ حوزه تاب‌آوری

تهیه کردند. ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در شش گروه، جمعیت عمومی، مراجعه‌کنندگان به بخش مراقبت‌های اولیه، بیماران سرپایی روانپزشکی، بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و دو گروه از بیماران مبتلا به اختلال استرس پس از سانحه، بررسی گردید. تهیه‌کنندگان این مقیاس بر این عقیده‌اند که این پرسشنامه به خوبی قادر به تفکیک افراد تاب‌آور از افراد غیرتاب‌آور در گروه‌های بالینی و غیربالینی بوده است و می‌تواند در موقعیت‌های پژوهشی و بالینی مورد استفاده قرار گیرد. این پرسشنامه ۲۵ سوال دارد که در مقیاس لیکرت بین صفر (کاملاً نادرست) و چهار (همیشه درست)، نمره‌گذاری می‌شود. طیف نمرات بین ۰ تا ۱۰۰ است، نقطه برش این پرسشنامه امتیاز ۵۰ می‌باشد و نمرات بالای ۵۰ نشانگر افراد دارای تاب‌آوری خواهد بود. همچنین این پرسشنامه شامل ۵ مولفه تصور از شایستگی فردی، اعتماد به غرایز فردی تحمل عاطفه منفی، پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن، کنترل و تأثیرات معنوی می‌باشد. کونور و دیویدسون ضریب آلفای کرونباخ مقیاس تاب‌آوری را ۰/۸۹ گزارش کرده‌اند. همچنین ضریب پایایی حاصل از روش بازآزمایی در یک فاصله ۴ هفته‌ای ۰/۸۷ بوده است. این مقیاس در ایران توسط محمدی هنجاریایی شده است. وی برای تعیین پایایی مقیاس تاب‌آوری کونور و دیویدسون از روش آلفای کرونباخ بهره گرفته و ضریب پایایی ۰/۸۹ را گزارش کرده است. داس با ضریب آلفای کرونباخ معادل ۰/۸۴ تا ۰/۹۲ ثبات درونی کافی را نشان داده است و بک ضریب آلفای کرونباخ معادل ۰/۸۰ را برای خرده مقیاس‌های داس گزارش کرده است. دو نمونه از سوالات به این شرح است: مشکل بتوان احساس خوشحالی نمود، مگر این که آدم خوش‌قیافه، باهوش، پولدار و خلاق باشد و خوشحالی بیشتر بستگی به نگرش من درباره خودم دارد تا نگرش دیگران در مورد من. در پژوهشی که توسط سامانی، جوکار و صحراگرد در بین دانشجویان صورت گرفت، پایایی پرسشنامه ۰/۹۳ گزارش کردند و روایی به روش تحلیل عاملی و روایی همگرا و واگرا توسط سازندگان آزمون در گروه‌های مختلف عادی و در خطر احراز گردید.

ب) ویژگی‌های شخصیتی نئو کاستا و مک‌گری: یکی از جدیدترین پرسشنامه‌های مربوط به ارزیابی ساخت شخصیت بر اساس دیدگاه تحلیل عاملی است. این آزمون به لحاظ انعکاس ۵ عامل اصلی امروزه به عنوان یک مدل فراگیر بر اساس تحلیل عوامل محسوب

هرگز) تا پنج (همیشه) بر حسب ۹ زیرمقیاس زیر می‌سنجد: (سرزنش خود، سرزنش دیگران، نشخوارگری، فاجعه‌انگاری) که اینها جز راهبرد غیرانطباقی بودند. (تمرکز مجدد مثبت، تمرکز مجدد بر برنامه‌ریزی، ارزیابی مجدد مثبت، دیدگاه وسیع و پذیرش) (راهبردهای انطباقی). حداقل و حداکثر نمره در هر زیرمقیاس به ترتیب ۲ و ۱۰ است نمره بیشتر، نشان دهنده استفاده بیشتر فرد از آن راهبرد شناختی محسوب می‌شود. ضریب آلفا برای خرده مقیاس‌های این پرسشنامه در دامنه ۰/۷۱ تا ۰/۸۱ و ضریب اعتبار خرده مقیاس‌های آن به شیوه بازآزمایی به فاصله زمانی ۱۴ ماده در دامنه ۰/۴۸ تا ۰/۶۱ گزارش شده است. راهبردهای خودتنظیمی را می‌توان هم در امتداد یک بعد در نظر گرفت (مقایسه شناختی) و هم به دو نوع راهبرد مقابله‌ای بیشتر سازش یافته (مثبت/کارآمد) و کمتر سازش یافته (منفی/ناکارآمد) تقسیم کرد. تمرکز مجدد مثبت/تمرکز بر برنامه‌ریزی، ارزیابی مجدد مثبت/دیدگاه وسیع (کم‌اهمیت شماری) و پذیرش راهبردهای مقابله‌ای بیشتر سازش یافته هستند و خودسرزنش‌گری، دیگر سرزنش‌گری، نشخوار فکری و فاجعه‌نمایی از راهبردهای مقابله‌ای کمتر سازش یافته محسوب می‌شوند (۲۰). در ایران نیز ضریب آلفا برای خرده مقیاس‌های این آزمون را در دامنه ۰/۶۲ تا ۰/۹۱ و همچنین ضریب اعتبار این عوامل را به شیوه بازآزمایی با فاصله زمانی یک هفته بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۸ به دست آورده‌اند (۲۱). نتایج تحلیل عامل به شیوه مؤلفه‌های اصلی نشان داده است که پرسشنامه خودتنظیمی یک ساختار هفت عاملی دارد که شامل تمرکز مجدد مثبت/برنامه‌ریزی، ارزیابی مثبت/دیدگاه وسیع، پذیرش، سرزنش دیگران، سرزنش خود، نشخوار فکری و فاجعه‌انگاری است. روی محتوایی پرسشنامه خودتنظیمی، بر اساس داوری هشت نفر از متخصصان روان‌شناسی بررسی و ضرایب توافق کندانال برای زیرمقیاس‌ها از ۰/۸۱ تا ۰/۹۲ محاسبه شد. در پژوهش خداپناه و همکاران (۱۳۹۶) آلفای کرونباخ راهبردهای منفی (ناکارآمد) ۰/۸۹ به دست آمد.

با توجه به ماهیت سؤال پژوهش و فرضیه‌های پژوهش از مدل سازی معادلات ساختاری استفاده شد. لازم به ذکر است برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار آماری SPSS-19 و Amos-7.8 استفاده شد.

یافته‌ها

در ابتدا در حیطه آمار توصیفی شاخص‌های گرایش به مرکز و پراکندگی شامل میانگین و انحراف استاندارد در خصوص متغیرهای پژوهش ارائه شد، در بخش دوم، در ابتدا با بررسی پیش فرض‌های آماری با استفاده از آزمون‌های، کشیدگی و چولگی، جعبه‌ای، داده‌های پرت شناسایی، سپس با استفاده از آزمون ماهالانویس داده‌های پرت حذف گردید، سپس با آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تایید نرمالی داده‌ها بررسی شد، در گام بعد در بررسی پیش فرض‌های شکل‌یابی روابط ساختاری، بررسی نقش متغیرها با توجه به تدوین ماتریس همبستگی ارائه گردیده شد و گواهی وجود روابط بین متغیرهای پژوهش بوده است و تمامی شرایط لازم شامل نرمالی داده‌ها، وجود رویی تاییدی رعایت شده است و امکان ارائه شکل اولیه ساختاری فراهم می‌باشد، در ابتدا با بررسی شکل مقادیر بدست

می‌شود و گستردگی کاربرد آن در ارزیابی شخصیت افراد سالم و نیز در امور بالینی می‌تواند یکی از مناسب‌ترین ابزار ارزیابی شخصیت باشد. این آزمون به دلیل بررسی‌های گوناگون در گروه‌های سنی و در فرهنگ‌های مختلف روی آن صورت گرفته است می‌تواند یکی از جامع‌ترین آزمون‌ها در زمینه ارزیابی شخصیت باشد این آزمون موضوع تحقیقات طی ۱۵ سال گذشته بر روی نمونه‌های بالینی و بزرگسالان سالم بوده است. از این رو سودمندی آن هم در جریانات بالینی و هم در جریانات تحقیقی ارزیابی شده است. این ابزار ۶۰ گویه‌ای پنج عامل اصلی شخصیت را ارزیابی می‌کند و در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت نمره گذاری می‌شود: روان‌آزرده خوبی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، توافق و وظیفه‌شناسی. پاسخنامه این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرتی (کاملاً مخالفم، مخالفم، بی تفاوت، موافقم و کاملاً موافقم) تنظیم شده است. نمره گذاری فرم کوتاه این پرسشنامه یعنی NEO-FFI در تمام مواد یکسان نیست. به این معنی که در نمره گذاری برخی از مواد فرم کوتاه پرسشنامه، به کاملاً مخالفم نمره ۴، مخالفم نمره ۳، بی تفاوت نمره ۲، موافقم نمره ۱ و کاملاً موافقم نمره ۰ تعلق می‌گیرد. در حالی که برخی دیگر از مواد این فرم کوتاه به صورت عکس حالت گفته شده نمره گذاری می‌شوند. این پرسشنامه توسط مک کری و کاسترا روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه اجرا گردید که ضرایب اعتبار آن بین ۰/۸۳-۰/۷۵ بود. اعتبار دراز مدت این پرسشنامه نیز مورد ارزیابی قرار گرفته است. برای خرده مقیاس‌های روان‌آزرده خوبی، برون‌گرایی و گشودگی به تجربه ضریب پایایی با فاصله شش سال ۰/۸۳-۰/۶۸ و برای توافق و وظیفه‌شناسی با فاصله دو سال به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۶۳ گزارش شده است. این پرسشنامه در ایران به وسیله گروسی فرشی برگردان و هنجاریابی شده است؛ ضریب همسانی درونی برای روان‌آزرده خوبی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، توافق و وظیفه‌شناسی به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ و ضریب همبستگی درونی آنها ۰/۸۷-۰/۵۶ گزارش شده است. رویی هم زمان به روش همبستگی میان دو نسخه گزارش شخصی و ارزیابی مشاهده‌گر در دامنه ۰/۴۵ برای توافق تا ۰/۶۶ برای برون‌گرایی به دست آمده است. در هنجاریابی آزمون NEO که توسط گروسی فرشی روی نمونه‌ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه‌های تبریز، شیراز و دانشگاه‌های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. ضرایب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان‌نژندی، برون‌گرایی، باز بودن، سازگاری و باوجدانی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ به دست آمد. جهت بررسی اعتبار محتوایی این آزمون از همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی (S) و فرم ارزیابی مشاهده‌گر (R)، استفاده شد که حداکثر همبستگی به میزان ۰/۶۶ در عامل برون‌گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل سازگاری بود.

ج) پرسشنامه تنظیم شناختی هیجان گارنفسکی و کرایچ: پرسشنامه تنظیم شناختی هیجان گارنفسکی و کرایچ (۲۰۰۶) یک ابزار ۱۸ گویه‌ای است که راهبردهای خودتنظیمی را در پاسخ به حوادث تهدیدکننده و استرس‌زای زندگی در اندازه‌های پنج درجه‌ای از یک

روش حداکثر درست‌نمایی پرداخته شد و در انتها شکل نهایی برازش شده با توجه به سه شاخص برازش مطلق، تطبیقی و مقتصد آرایه گردید.

آمده نشان می‌دهد که شاخص‌های برازش با توجه به معیار هر شاخص در حد ایده‌آل نمی‌باشند و جهت کسب برازش مناسب اصلاحاتی صورت گرفت و در نهایت پس از ثابت نمودن برخی پارامترهای آزاد در شکل به بررسی اثرات مستقیم و غیر مستقیم

جدول ۱. اطلاعات جمعیت شناختی در گروه نمونه

متغیر	مجموعه	فراوانی	درصد فراوانی	تعیین تفاوت مقدار خي دو
سن	۲۰ تا ۳۵ سال	۱۱۷	۵۰/۴	**۰/۹۳۱*
	۳۶ به بالاتر	۱۱۵	۴۹/۶	
وضعیت شغلی	شاغل	۱۲۱	۵۲/۲	**۰/۸۵۴*
	غیرشاغل	۱۱۱	۴۷/۸	
	زیردیپلم	۲۷	۱۱/۶	
وضعیت تحصیلی	دیپلم	۱۱۵	۴۹/۶	**۰/۶۹۲*
	لیسانس	۲۵	۱۰/۸	
	فوق لیسانس	۵۷	۲۴/۶	
	دکتری	۸	۳/۴	
تعداد کل	-	۲۳۲	۱۰۰	

جدول ۲. آمارهای توصیفی متغیر ویژگی‌های شخصیتی، تاب‌آوری و تنظیم شناختی هیجان

متغیر	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد
روان رنجور خوبی	۷	۲۲	۱۴/۷۵	۲/۵۱
برون‌گرایی	۱۲	۲۳	۱۶/۴۹	۲/۱۴
گشودگی	۱۳	۳۱	۱۷/۴۲	۲/۴۷
توافق‌پذیری	۱۳	۲۴	۱۸/۸۳	۲/۵۳
وظیفه‌شناسی	۱۸	۲۵	۲۱/۵۲	۱/۸۰
شایستگی فردی	۹	۲۱	۱۴/۵۳	۲/۰۷
تحمل عاطفی منفی	۱۱	۲۰	۱۶/۳۷	۱/۲۶
پذیرش مثبت	۹	۱۴	۱۱/۳۶	۱/۱۴
کنترل	۶	۹	۷/۷۵	۰/۶۴
تأثیرات معنوی	۴	۶	۴/۷۱	۰/۴۰
تاب‌آوری	۴۳	۶۷	۵۴/۴۰	۴/۷۷
کم‌اهمیت‌شماری	۳	۷	۵/۱۰	۰/۶۳
تمرکز مجدد مثبت	۳	۸	۵/۵۴	۰/۹۱
ارزیابی مجدد مثبت	۲	۷	۴/۶۲	۱/۰۱
پذیرش	۳	۶	۴/۷۶	۰/۵۷
تمرکز مجدد و برنامه‌ریزی	۳	۷	۵/۳۰	۰/۷۲
راهبردهای انطباقی	۱۵	۳۴	۲۵/۳۲	۳/۵۳
خود سرزنشگری	۳	۶	۳/۹۲	۰/۴۴
نشخوارگری	۳	۵	۳/۹۱	۰/۴۱
فاجعه‌سازی	۳	۸	۵/۸۴	۰/۶۰
دیگر سرزنشگری	۳	۷	۵/۱۹	۰/۵۱
راهبردهای غیر انطباقی	۱۴	۲۶	۱۸/۸۷	۱/۸۱

جدول ۳. ماتریس همبستگی متغیرهای ویژگی‌های شخصی، تمایز یافتگی خود و تنظیم شناختی هیجان با هم وابستگی و تاب آوری

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
روان رنجور خوبی	۱									
برون‌گرایی	-.۱۳*	۱								
گشودگی	-.۱۱*	.۶۳**	۱							
توافق‌پذیری	-.۲۰**	.۵۷**	.۵۱**	۱						
وظیفه‌شناسی	-.۲۴**	.۶۴**	.۶۰**	.۵۲**	۱					
راهبردهای انطباقی	-.۱۲*	.۲۰**	.۱۳*	.۱۹**	.۲۰**	۱				
راهبردهای غیر انطباقی	.۱۵*	-.۲۹**	-.۱۹**	-.۳۱**	-.۲۳**	-.۲۱**	۱			
تاب آوری	-.۱۳*	.۱۰*	.۱۴*	.۲۰**	.۱۸**	.۴۰**	-.۱۹**	۱		

برازش بدست آمده با توجه به حدود معیار مناسب باشد، پس از ارزیابی مدل نهایی و اصلاح نمودن با ثابت کردن پارامترهای آزاد در مرحله دوم و در جدول (۵)، مقادیر بدست آمده از سه شاخص مطلق، تطبیقی و مقتصد در سطح مناسب می‌باشد و گواه مدل با برازش مناسب است.

در جدول (۵)، مقادیر بدست آمده از آماره‌های وزنی رگرسیونی جهت تعیین مقادیر اثر (B) با توجه به سطح معنی‌داری بدست آمده از نسبت بحرانی مشاهده می‌شود که نشان دهنده‌ی مقادیر اثر معنادار خرده‌مقیاس‌ها بر متغیر کلی و متغیر برون‌زا (ویژگی‌های شخصی و تنظیم شناختی هیجان) بر متغیر درون‌زای نهایی (تاب آوری) می‌باشد.

* در سطح ۰/۰۱ معنی‌داری است. ** در سطح ۰/۰۵ معنی‌داری است.

نتایج جدول (۳) همبستگی معنی‌داری بین متغیرهای ویژگی‌های شخصی و تنظیم شناختی هیجان با تاب آوری وجود دارد. به طور مشخص همبستگی مثبت معنی‌داری بین متغیر ویژگی‌های شخصی برون‌گرایی، گشودگی، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی و تنظیم شناختی هیجان در راهبردهای انطباقی با تاب آوری در آزمودنی‌ها را نشان می‌دهد. همچنین همبستگی منفی معنی‌داری بین متغیر ویژگی‌های شخصی روان‌رنجوری و تنظیم شناختی هیجان در راهبردهای غیر انطباقی با تاب آوری در آزمودنی‌ها را نشان می‌دهد.

پس از بررسی صورت گرفته در مدل اولیه مشخص گردید، که مدل در برخی شاخص‌ها بایستی اصلاحاتی بر روی آن صورت گیرد که

جدول ۴. شاخص‌های برازش حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها و متغیرها پس از سه گام تصحیح

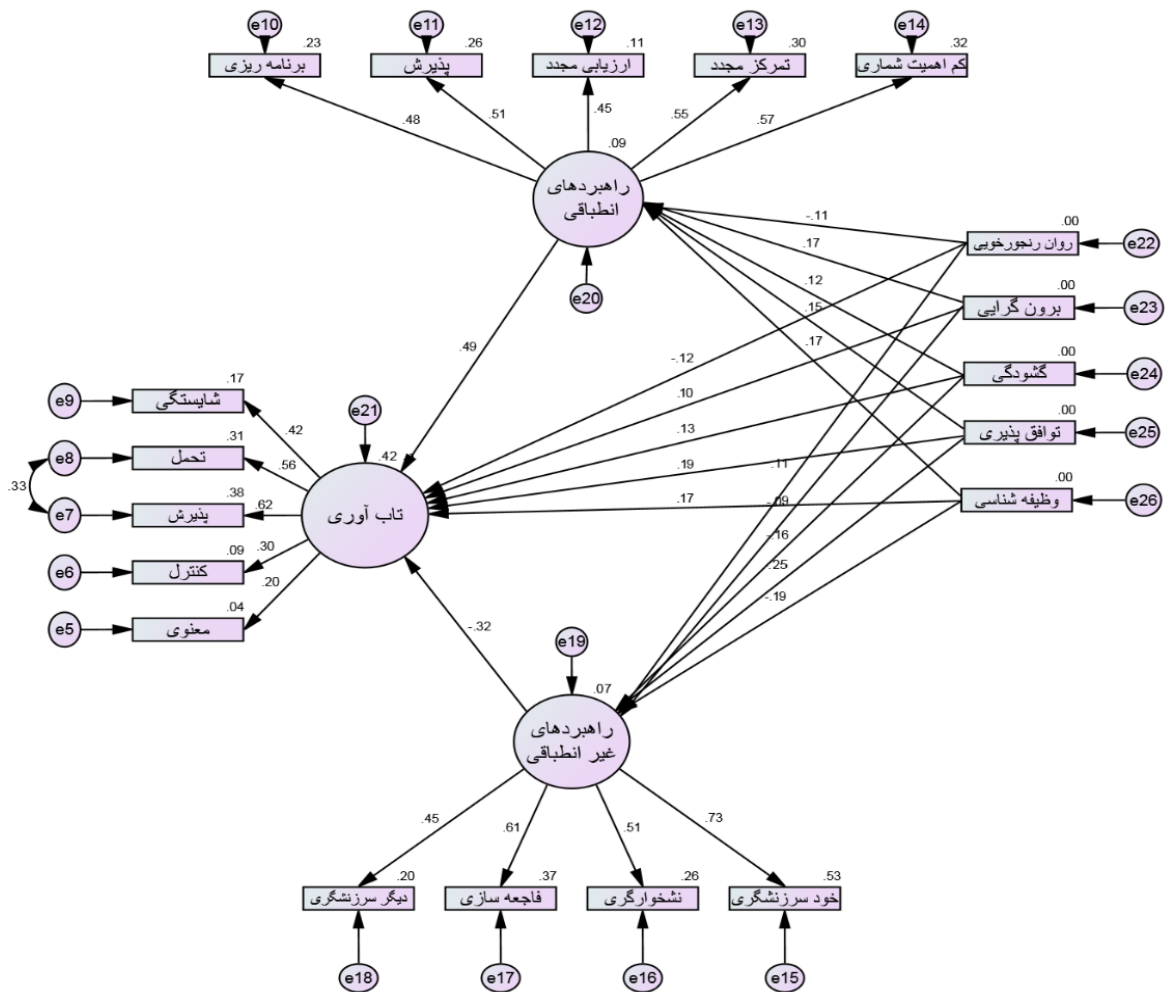
شاخص	شاخص‌های نیکویی برازش	مقادیر مطلوب	مقادیر به دست آمده	نتیجه‌گیری
مطلق	آزمون نیکویی برازش مجذور کای (χ^2)	Nil	۱۱۹۶/۸۷۴	-
	شاخص نیکویی برازش (GFI)	≤ ۰.۹۰	۰/۹۹۶	برازش قابل قبول
	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI)	≤ ۰.۹۰	۰/۹۹۱	برازش قابل قبول
تطبیقی	شاخص استاندارد شده برازش (NFI)	≤ ۰.۹۰	۰/۹۹۵	برازش قابل قبول
	شاخص برازش تطبیقی (CFI)	≤ ۰.۹۰	۰/۹۹۸	برازش قابل قبول
	شاخص برازش تطبیقی (TLI)	≤ ۰.۹۰	۰/۹۹۹	برازش قابل قبول
	شاخص برازش نسبی (RFI)	≤ ۰.۹۰	۰/۹۹۴	برازش قابل قبول
مقتصد	شاخص برازش هنجار شده (PNFI)	$\leq ۰/۵$	۰/۵۲۹	برازش قابل قبول
	ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA)	$\leq ۰/۰۸$	۰/۰۳۸	برازش قابل قبول
	نسبت مجذور کای به درجات آزادی (χ^2/df)	≤ ۳	۲/۸۹۸	برازش قابل قبول
	درجه آزادی (df)	≤ ۰	۴۱۳	
	ارزش (p)	$\geq ۰/۰۵$	۰/۰۰۱	برازش قابل قبول

جدول ۵. برآورد غیر مستقیم مدل با استفاده از روش بوت استرپ

متغیر	B	R2	حد پایین	حد بالا	معنی داری
روان رنجور خوبی بر تاب آوری با نقش میانجی راهبردهای انطباقی	۰/۲۲۳	۰/۱۴۷	۰/۱۸۷	۰/۳۱۳	۰/۰۰۰
برون‌گرایی بر تاب آوری با نقش میانجی راهبردهای انطباقی	۰/۱۸۷	۰/۱۳۲	۰/۱۲۱	۰/۲۵۶	۰/۰۰۰
گشودگی بر تاب آوری با نقش میانجی راهبردهای انطباقی	۰/۲۰۵	۰/۱۹۱	۰/۱۴۷	۰/۳۰۱	۰/۰۰۰
توافق‌پذیری بر تاب آوری با نقش میانجی راهبردهای انطباقی	۰/۲۴۸	۰/۱۷۸	۰/۱۹۹	۰/۳۳۶	۰/۰۰۰
وظیفه‌شناسی بر تاب آوری با نقش میانجی راهبردهای انطباقی	۰/۲۳۵	۰/۱۶۱	۰/۱۸۲	۰/۳۲۳	۰/۰۰۰
روان رنجور خوبی بر تاب آوری با نقش میانجی راهبردهای غیر انطباقی	-۰/۱۷۱	۰/۱۲۹	-۰/۲۶۵	-۰/۱۳۴	۰/۰۰۰
برون‌گرایی بر تاب آوری با نقش میانجی راهبردهای غیر انطباقی	-۰/۲۳۴	۰/۱۵۰	-۰/۲۹۸	-۰/۱۷۵	۰/۰۰۰
گشودگی بر تاب آوری با نقش میانجی راهبردهای غیر انطباقی	-۰/۲۱۱	۰/۱۴۱	-۰/۲۷۵	-۰/۱۵۰	۰/۰۰۰
توافق‌پذیری بر تاب آوری با نقش میانجی راهبردهای غیر انطباقی	-۰/۲۹۲	۰/۲۰۵	-۰/۳۸۷	-۰/۲۱۴	۰/۰۰۰
وظیفه‌شناسی بر تاب آوری با نقش میانجی راهبردهای غیر انطباقی	-۰/۲۴۴	۰/۱۷۱	-۰/۳۱۶	-۰/۱۹۷	۰/۰۰۰

معتاد با توجه به روش برآورد بوت استرپ با توجه به سطح معنی داری مورد تایید واقع گردید.

با توجه به جدول (۵) همان گونه که مشاهده می‌گردد، مسیرهای غیر مستقیم در نظر گرفته شده با توجه به مقادیر استاندارد شده (β)، به دست آمده، مسیر غیر مستقیم، ویژگی‌های شخصیتی بر تاب آوری با نقش میانجی تنظیم شناختی هیجان در زنان دارای همسر

شکل ۲. مدل نهایی مسیرهای آزمون شده به همراه آماره‌های پیش‌بینی استاندارد شده تاب آوری در مسیر غیر مستقیم توسط متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی و تنظیم شناختی هیجان

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی مدل تاب آوری بر اساس ویژگی های شخصیتی با نقش میانجی تنظیم شناختی هیجان در زنان دارای همسر معتاد شهر تهران انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد تبیین مدل تاب آوری بر اساس ویژگی های شخصیتی با نقش میانجی تنظیم شناختی هیجانی در زنان دارای همسر معتاد از برازش مطلوبی برخوردار است. تحقیقات مختلف نشان داده اند که خانواده های معتادان، معمولاً عملکرد مختل و کیفیت نامطلوبی دارند (۲۲) و تاب آوری خانواده و بالاخص همسر پایین است. در پژوهش فریور و میرهاشمی نشان داده شد که تاب آوری و الگوهای ارتباطی همسران افراد سوء مصرف کننده مواد نسبت به سایر افراد به طور معناداری پایین تر است. تاب آوری ویژگی است که به عنوان توانایی عبور از دشواری ها و غلبه بر شرایط سخت زندگی تعریف شده و شامل وضعی است که پیامدهای مثبت را فراخوانده و در مواجهه با چالش ها یا موقعیت های استرس زا، سازگاری موفقیت آمیز به وجود می آید. نتایج پژوهش پارسا نشان داد که زنان دارای همسر معتاد که دارای تاب آوری بالایی هستند توانایی کنترل درونی، همدلی، خودپنداری مثبت، سازمان دهی مسئولیت های روزانه و مثبت نگری بالایی را دارند. بررسی مختصر نظریه ها و مدل های مطرح شده در حوزه زناشویی در مساله اعتیاد روشن کننده این مهم اند که عوامل مختلفی بر پایداری و ناپایداری ازدواج اثر می گذارند (۲۳). یکی از عوامل بسیار مهم شخصیت همسران معتاد است.

همچنین نتایج نشان داد که از میان صفات پنجگانه NEO صفت روان رنجور خوبی به صورت منفی و معنادار تاب آوری را در زنان دارای همسر معتاد پیش بینی می کند. نتایج بررسی این فرضیه نشان داد که بین تاب آوری و روان رنجوری، ساختاری که در برگیرنده هیجان های منفی و ضعف در سازگاری است، رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این یافته با یافته های پیشین هماهنگ است. نتایج این پژوهش نشان داد که ویژگی شخصیتی روان رنجوری بالاتر با آسیب پذیری بیشتری نسبت به آسیب شناسی همراه بود، کلیمر و همکاران گزارش کرده اند که روان رنجوری در برگیرنده عاطفه منفی از جمله احساس غمگینی، خشم و ناراحتی است و افرادی که از نظر عاطفه منفی پایین ارزیابی می شوند به احتمال کمتری در رویارویی با موقعیت های سخت و مصیبت بار، ناسازگاری نشان می دهند. همچنین کمپبل و همکاران خاطر نشان کرده اند که آسیب پذیری به تنش یکی از صفات افراد روان رنجور است، بنابراین تعجبی ندارد که افراد با نمرات بالای روان رنجوری در مقیاس تاب آوری نمره پایینی کسب کنند. تاب آوری رابطه مثبت با برون گرایی، توافق پذیری، گشودگی و وظیفه شناسی دارد، موضوعی که در برگیرنده سبک عاطفی مثبت و هیجان های مثبت، روابط بین فردی صمیمی و سطوح بالای تعامل و فعالیت اجتماعی است. نتایج پژوهش با یافته های ثابت نژاد و همکاران، سالاری پاک و عزیزی، گراهام و همکاران همخوانی دارد. در تبیین این رابطه می توان گفت که هیجان های مثبت، تلاش های فعالانه را برای رویارویی با تنش افزایش می دهد و می تواند این اعتقاد که تلاش ها موفقیت آمیز هستند را ارتقا می بخشد. فردریکسون (۲۴) این فرضیه را مطرح می کند که هیجانان مثبت با تاب آوری ارتباط دارند، زیرا آنها

مجموعه های تفکر-عمل را که با وضعیت تنش زا در دسترس افراد قرار می گیرند، گسترش می دهند، در نتیجه داشتن تفکر انعطاف پذیری بیشتر و گزینه های رفتاری وسیع تر به عنوان پیامد عاطفه مثبت، مقابله افراد برون گرا را در طول رویارویی با تنش افزایش می دهد. همچنین سطوح بالای برون گرایی در رویارویی با مصیبت ها سازگارانه است، زیرا افراد برون گرا به احتمال بیشتری حمایت دیگران را جست و جو می کنند و در این امر موفق هستند. ثابت شده افرادی که از درگیر شدن در تعاملات اجتماعی لذت می برد، بیشتر قادرند مراقبت و توجه دیگران را جلب کنند. عاملی که می تواند در سازگاری با موقعیت های تنش زا کمک کننده باشد؛ در مقابل افرادی که تحریک پذیر و کج خلق هستند، به راحتی با تغییرات محیطی آشفته می شوند و حواس آنان به راحتی پرت می شود، کمتر قادرند با مصیبت و سختی مقابله کنند و به احتمال بیشتری خشم و طرد دیگران را جلب یا استنباط می کنند. و همان طور که یافته های مختلف در زمینه ویژگی های شخصیت مشخص کرده که افراد گشوده یا پذیرا نسبت به تجربه، انسان هایی هستند که نسبت به تجربه درونی و دنیای پیرامون کنجکاو هستند و دارای احساسات مثبت و منفی فراوان در مقایسه با افراد غیرپذیرا می باشند و فعالانه در پی فرصت های آموزشی بیشتر و تجارب کاری چالش برانگیز اند. افراد توافق پذیر و سازگار اساساً نوع دوست هستند و با دیگران احساس همدردی می کند و مشتاق کمک به آنان است. افراد وظیفه شناس وحدت شخصیت دارند و مقاوم اند، علاقه مند به انجام رفتارهای هدفمندانه هستند و مستقل اند، سخت کوشانند و خود نظمی دارند، دقیق و باریک بین هستند و نسبت به کسانی که نامرتباند بسیار سخت گیر هستند. نتایج پژوهش با یافته گراب و همکاران و اوشیو و همکاران همخوانی داشت. در تبیین این رابطه می توان گفت که افراد با وظیفه شناسی بالا خود کارآمدی قوی دارند و بیشتر احتمال دارد که یک رویکرد حل مساله فعال را برای غلبه بر تنش در پیش گیرند. تمایل به استفاده از راهبرد مقابله مساله مدار، ارتباط وجدان گرایی و تاب آوری را روشن می کند. پانلی و همکاران ثابت کرده اند که مقابله مساله مدار، بهبودی موثر از موقعیت تنش زا را ارتقا می دهد. سبک کار کردن سخت افراد وظیفه شناس احتمالاً آنها را به سمت این سبک مقابله سوق می دهد و به آنها اجازه می دهد از پس عوامل تنش زا برآیند و در نتیجه احساس خود کارآمدی را تجربه کنند. در واقع به نظر می رسد گرایش کلی پاسخ به مصایب با رویکرد حل مساله فعال، تاب آوری را در افراد وظیفه شناس بهبود می بخشد. این نتایج با مطالعاتی که رابطه ویژگی های شخصیت و سبک های مقابله را بررسی کرده اند هماهنگ است. از آنجا که افراد با نمره بالای روان رنجوری به دلیل ارزیابی های شناختی غلط به خود فرصت فکر کردن و مرور مساله را نمی دهند و موقعیت را درست درک نمی کنند، در نتیجه از سبک مقابله ای ناکارآمد مثل هیجان مداری استفاده می کنند. نتایج پژوهش با یافته های گذشته همخوانی دارد. در تبیین نتایج به دست آمده می توان چینی بیان نمود، آگاهی از تاثیر ویژگی های شخصیتی موجب مدیریت بهتر آن می شود و از طرفی با توجه به این که تاب آوری نوعی مصون سازی در برابر مشکلات روانی اجتماعی است و کارکرد مثبت زندگی را افزایش

می‌دهد، لذا پژوهش و مطالعه تاب‌آوری می‌تواند کمک زیادی به ارتقای سلامت زنان دارای همسران همچنین نتایج نشان داد افراد دارای سطح تاب‌آوری بالاتر، تنظیم هیجانی مثبت بیشتر، سطوح بالاتر اعتماد به نفس و سازگاری روان شناختی بهتری را تجربه می‌کنند. افزون بر این هیجان‌ات مثبت منابع روان شناختی بسیار مهمی هستند که به افراد کمک می‌کنند در مقابل فشار روانی از روش‌های مقابله‌ای موثری استفاده کنند و سلامت روانی و جسمانی خود را حفظ نموده و با حوادث استرس‌زای زندگی کنار بیایند. علیرغم این که مساله اعتیاد وضعیت بسیار استرس‌زایی است که تعادل روانی همسران فرد معتاد را می‌تواند بهم بریزد، اما بررسی‌ها نشان می‌دهد که افراد واکنش‌های متفاوتی به این وضعیت نشان می‌دهند. برخی بلافاصله به هم ریخته و درمانده می‌شوند، در مقابل افرادی هستند که امید خود را حفظ نموده و برای بهبود کیفیت زندگی خود تلاش می‌کنند. با توجه به نقش محافظتی تاب‌آوری در برابر مشکلات به نظر می‌رسد روان رنجوری در کسانی که راهبردهای انطباقی بیشتری استفاده می‌کنند با تاب‌آوری بیشتری همراه است و بالعکس. نتایج این پژوهش این نکته را تایید کرد که اگر افرادی که مشکلات روان رنجوری دارند بتوانند میزان راهبردهای انطباقی خود را ارتقا دهند در برابر مشکلات انعطاف پذیرتر و مقاوم‌تر هستند، در کاهش برانگیختگی خودمختار ناشی از هیجان‌ات منفی را دارند، امری که به نوبه خود می‌تواند چرخه معیوب ناشی از مشکلات و آسیب‌پذیری را مختل کند و افزایش تاب‌آوری را در پی داشته باشد. مطالعات متعددی نقش و تاثیر تنظیم هیجانی در آسیب‌های روانی مختلف و همین‌طور مشکلات بین فردی را مورد بررسی قرار داده‌اند. روبرتون و همکاران نشان دادند که بین تنظیم هیجانی شناختی با افسردگی، اضطراب، استرس و خشم رابطه وجود دارد. دیگر یافته‌های این پژوهش نیز حاکی از این بود که افراد روان رنجور، برون‌گرا، گشوده، توافق‌پذیر و وظیفه‌شناس که راهبردهای غیرانطباقی بیشتری استفاده می‌کنند، تاب‌آوری کمتر و اگر این افراد از راهبردهای انطباقی تنظیم شناختی بیشتری نشان دهند تاب‌آوری بالاتری را تجربه خواهند کرد. بر طبق یافته‌های پژوهش این‌طور به نظر می‌رسد ویژگی‌های مثبت شخصیت‌گشودگی، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی زمانی که با راهبردهای غیرانطباقی هیجان همراه شوند تاب‌آوری را کاهش می‌دهند و بالعکس. می‌توان گفت که این افراد به دلیل سازگاری در موقعیت‌های کاری، اجتماعی و داشتن روحیه و تجربیات مثبت، گرایش به روابط بین فردی و اعتماد به افراد دیگر، دارای رفتارهای فرا اجتماعی هستند. افرادی که رفتارهای فرا اجتماعی دارند داوطلبانه در صدد کمک به دیگران می‌باشند، به راحتی از خطاها و رفتارهای نامناسب دیگران می‌گذرند. افرادی که قادر نیستند هیجان‌های خود را کنترل کنند، هنگام روبرو شدن با یک تجربه مشکل‌زا نمی‌توانند رفتارهایشان را طوری تنظیم کنند که به اهدافشان برسند. این‌گونه افراد، یا به اندازه کافی قادر به تحمل تجارب هیجانی و ادامه دادن رفتار معطوف به هدف نیستند، و یا به تجارب هیجانی مثل خود سرزنش‌گری، فاجعه‌نمایی و نشخوار فکری استفاده می‌کنند که منجر به پریشانی هیجانی، مشکلات رفتاری و کاهش تاب‌آوری

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به استفاده از ابزار خودگزارشی که می‌تواند سوگیری ایجاد کند، در نظر نگرفتن متغیرهای همچون وضعیت اقتصادی-اجتماعی و میزان برخورداری از حمایت اجتماعی و خانوادگی بود که امید هست در پژوهش‌های بعدی مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد. توجه به نتایج مطالعه حاضر، پیشنهاد می‌شود سیاستگذاران در خصوص تدوین برنامه‌هایی با رویکرد پیشگیری ویژه زنان همسر معتاد اهتمام ورزند و نیز بر اساس یافته‌های این پژوهش، راه‌اندازی مراکز مشاوره‌ای باهدف تحت حمایت قرار دادن زنان همسر معتاد ضروری به نظر می‌رسد. در عین حال لازم است برنامه‌های درمانی معتادان با تکیه بر توانمندسازی همسران در جهت حمایت از کیان خانواده در فرایند درمان، تنظیم شود. همچنین با توجه به نقش همسران افراد معتاد در حفظ سلامت خانواده و فرزندان و با توجه به نگرانی‌های بسیار زیاد همسران افراد معتاد درباره تهدید فرزندان‌شان توسط معضل اعتیاد پدر، آموزش راهکارهایی برای چگونگی رفتار با فرزندان و حتی در صورت لزوم برگزاری جلسات مشاوره برای این فرزندان می‌تواند بسیار مفید باشد. در نهایت، مشخص است که ارتقا آگاهی درارتباط با عوامل موثر بر تاب‌آوری همچنین شناخت ویژگی‌های شخصیتی و تنظیم شناختی هیجانی می‌

7. fixed race, respect; Rostami, Lily; Kazemi, Forozan and Zamani, Masoumeh. (2019). The relationship between personality traits and resilience with tendency to addiction in high school students of Ivan city. The third international conference of psychology, educational sciences and social studies, Hamadan.
8. Ceyhan, E., Boysan, M., & Kadak, M. T. (2019). Associations between online addiction attachment style, emotion regulation depression and anxiety in general population testing the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Sleep and Hypnosis*, 21(2), 123-139
9. Oshio, A., Taku, K., Hirano, M., & Saeed, G. (2018). Resilience and Big Five personality traits: A meta-analysis. *Personality and individual differences*, 127, 54-60
10. Kim, J. I. (2019). The Effects of Self-Esteem, Ego Resilience, Impulsivity and Stress on Smartphone Addiction among College Students. *Journal of the Korea Academia-Industrial cooperation Society*, 20(7), 192-202.
11. Yen, J. Y., Lin, H. C., Chou, W. P., Liu, T. L., & Ko, C. H. (2019). Associations among resilience, stress, depression, and internet gaming disorder in young adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(17), 3181
12. Rogier, G., Beaumonte Zobel, S., & Velotti, P. (2020). Pathological personality facets and emotion (dys) regulation in gambling disorder. *Scandinavian Journal of Psychology*, 61(2), 262-270.
13. Samani, Siamak; Jokar, Bahram and Sahragard, Narges. (1386). Resilience, mental health and life satisfaction. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 13 (3), 295-290.
14. Graham, E. K., James, B. D., Jackson, K. L., Willroth, E. C., Boyle, P., Wilson, R., ... & Mroczek, D. K. (2021). Associations between personality traits and cognitive

تواند برای فعالیت ها و کارهای درمانی که در حیطه های فرزندپروری، مشاوره ازدواج و خانواده درمانی برنامه ریزی و طراحی می شود، بیش از اندازه مفید و موثر باشد، بر همین اساس به متخصصین بهداشت و حوزه سلامت پیشنهاد می شود که به مراجعین مرکز مشاوره کمک کنند تا به میزان تاب آوری و تنظیم هیجانی خود پی ببرند و با آگاهی و شناخت بیشتر ویژگی های شخصیتی خود و طرف مقابل برای ازدواج و یا برقراری روابط زوجی مبادرت ورزند.

References

1. Ozir, M. P., & Arami, H. K. (2016). Changing the language of addiction. *Jama*, 316(13), 1361-1362
2. Nazeran, Zahra and Jahangiri, Mohammad Mehdi. (2017). Comparison of social adequacy, strictness and stress coping styles in spouses of addicts and non-addicts. *Scientific Quarterly Journal of Psychological Social Studies of Women*, 16(2), 189-167.
3. Sohrabi Smroud, Faramarz and Jafari Roshan, Fariba. (2015). The effectiveness of positive group psychotherapy on resilience, happiness and general health of women with drug dependent spouses. *Positive Psychology Quarterly*, 1(2), 63-74.
4. Taş, İ. (2019). Association between depression, anxiety, stress, social support, resilience and internet addiction: a structural equation modeling. *Malaysian Online Journal of Educational Technology (MOJET)*.
5. Askian, P., Krauss, S. E., Baba, M., Kadir, R. A., & Sharghi, H. M. (2016). Characteristics of co-dependence among wives of persons with substance use disorder in Iran. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 14(3), 268-283
6. Zhuo, R., Chen, Z., Shen, X., Yang, H., Luo, S., Wu, Y., ... & Cai, H. (2021). The Mediating Roles of Impulsiveness and Maladjustment in the Association of Psychological Resilience with Drug Addiction during Isolated Detoxification. *Substance Use & Misuse*, 56(10), 1457-1466

Issues in Personality Psychology, 9(4), 289-298

23. Mascia, M. L., Agus, M., & Penna, M. P. (2020). Emotional intelligence, self-regulation, smartphone addiction: which relationship with student well-being and quality of life?. *Frontiers in psychology*, 11, 375

24. Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. *American psychologist*, 56(3), 218

resilience in older adults. *The Journals of Gerontology: Series B*, 76(1), 6-19

15. God's shelter, the good news; Sohrabi, Farmarez; Ahadi, Hassan and Taghilou, Sadiq. (2016). The mediating role of cognitive emotion regulation in the relationship between behavioral brain systems and eating behaviors in overweight and obese individuals. *Journal of Psychological Health Research*, 4(11), 55-73.

16. Moghanlou, Mahnaz and Kolivand, Zahra. (2017). Comparison of self-differentiation and cognitive self-control of addicts who successfully quit and those suffering from substance dependence. *Addiction Research Quarterly*, 12 (26), 101-120.

17. Hood, M. M., Wilson, R., Gorenz, A., Jedel, S., Raeisi, S., Hobfoll, S., & Keshavarzian, A. (2018). Sleep quality in ulcerative colitis: associations with inflammation, psychological distress, and quality of life. *International journal of behavioral medicine*, 25(5), 517-525.

18. Claudius, B., Mennin, D., & Ehring, T. (2020). Emotion regulation as a transdiagnostic process. *Emotion*, 20(1), 37

19. Tice, D. M., Bratslavsky, E., & Baumeister, R. F. (2018). Emotional distress regulation takes precedence over impulse control: If you feel bad, do it!

20. Penley, J. A., Tomaka, J., & Wiebe, J. S. (2003). The association of coping with physical and psychological health outcomes: A meta-analytic review. *Journal of behavioral medicine*, 25(6), 551-603

21. Freever, Mozghan and Mirhashmi, Malik. (2017). Predicting the probability of relapse to drug use based on the resilience and communication patterns of spouses of addicts. *Addiction Research Journal*, 46 (11), 3-19.

22. Süloğlu, D., & Güler, Ç. (2021). Predicting perceived stress and resilience: the role of differentiation of self. *Current*